

Osallisuuden edistämisen keinoja ja käytännön malleja

– kehitetty ESR-hankkeissa ja arvioitu Sokra-hankkeessa

Minna Kukkonen
8.12.2020

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

Diak DIAKONIA-
AMMATTIKORKEAKOULU
DIACONIA
UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Osallisuuden edistämällä voidaan

Vähentää eriarvoisuutta, köyhyyttä ja syrjäytymistä

- Osallisuus on yhteydessä hyvinvointiin ja terveyteen

Saada yhteis-kuntaryhmät kohtaamaan

- Syntyy uutta toimeliaisuutta
- Syrjintä, ennakkoluulot ja yksinäisyys vähenevät

Parantaa palveluja

- Ihmiset kohdataan ihmisinä
- Palvelujen käyttäjät osallistuvat palvelujen kehittämiseen

Edistää työ- ja opintopoluilla etenemistä

- Vaikutusmahdollisuudet, arvostus ja tarpeellisuuden tunne suuntaavat toimijuutta tulevaan

Osallisuuden kokemus on vahvasti yhteydessä eri hyvinvoinnin tekijöihin

Alustavat analyysit Sokran Työelämän ulkopuolella olevien osallisuus ja hyvinvointi -tutkimuksesta (kysely 2017) osoittavat, että **osallisuuden kokemus on vahvasti yhteydessä sekä sosioekonomisiin taustatekijöihin että koettuun terveyteen ja hyvinvointiin.**

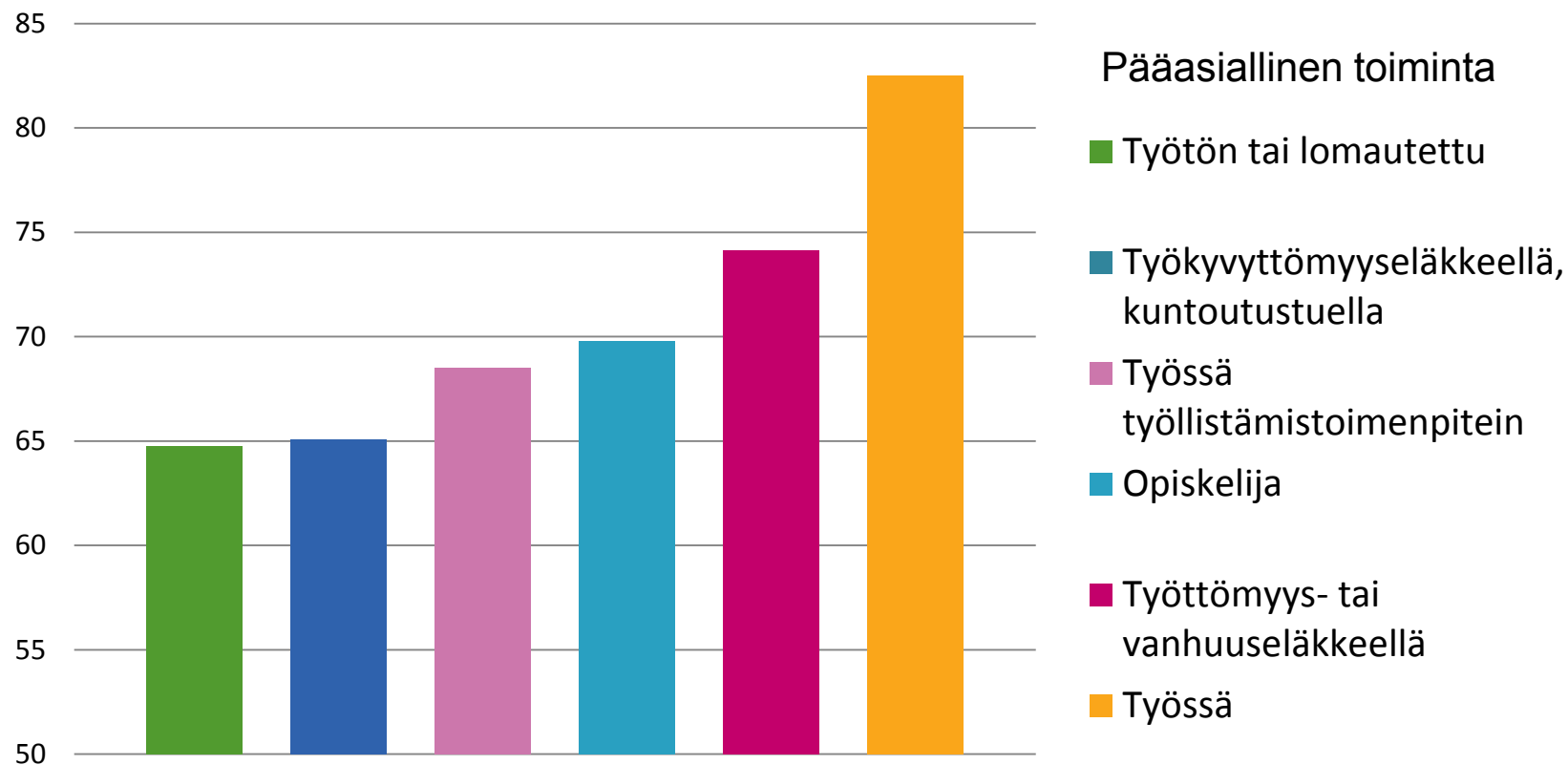
Osallisuuden kokemus on yhteydessä seuraaviin ilmiöihin:

- työmarkkina-asema, työttömyyden kesto, koulutus, taloudellinen tilanne, toimentulon riittävyys, köyhyyskokemukset
- sosiaalinen ja poliittinen osallistuminen, yksinäisyys, elämänlaatu, mielenterveys, fyysinen terveys, toiminta- ja työkyky

Osallisuuden kokemus on matalin työttömillä, lomautetuilla ja työkyvyttömyyseläkkeellä/kuntoutustuella olevilla

Osallisuuden kokemus (osallisuusindikaattorin keskiarvo, 0–100) työmarkkina-aseman mukaan

Aineisto: Sokran kyselytutkimus työelämän
ulkopuolella oleville työkäisille 2017

Lähde: Leemann, THL 2020

Kuinka osallinen olet?

Kuinka paljon seuraavat väittämät pitävät paikkansa?

1. Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä.
2. Saan myönteistä palautetta tekemisistäni.
3. Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön.
4. Olen tarpeellinen muille ihmisille.
5. Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun.
6. Tunnen, että elämälläni on tarkoitus.
7. Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita.
8. Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen.
9. Koen, että minuun luotetaan.
10. Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin

© Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019

Osallisuuden edistämisen mallit

Osallisuutta edistävä hallintomalli tukee osallisuustyön johtamista

- Ammattilaisten osallisuuden malli
- Kumppanuusrahoitusmalli
- Kokemusosaaminen
- Verkostoivan työn malli

Asiakastyön uudistaminen

- Luovat ja luontolähtöiset menetelmät, pelillisyyden hyödyntäminen

Työllisyyspolut ja taloudellinen toimeliaisuus

- Osallisuutta ja aktiivisuutta tukevat sosiaaliturva ja palvelut
- Pitkään työttömänä olleiden ansaitsemismahdollisuuksien lisääminen ja työllistymisen tuki

Kansalaisvaikuttamisen vahvistaminen

Vapaaehtoistoiminnan järjestäminen ja tukeminen

Avoimet tilat – uutta yhteisöllisyyttä

Tulossa mm. **Digimalli**

Osallisuutta edistävä hallintomalli tukee osallisuustyön johtamista (Thl.fi)

ASIAKASOSALLISUUSRYHMÄT VAMMAISPALVELUJEN YHTEISKEHITTÄMISESSÄ

- **Asiakkaat ja työntekijät** kehittävät yhdessä vammaispalveluja asiakasosallisuusryhmissä.
- **Asiakkaat** vaikuttavat palvelujen ja käytäntöjen kehittämiseen sekä arvioivat niitä yhdessä työntekijöiden kanssa.
- **Työntekijät** saavat ryhmistä tukea ja uusia näkökulmia työhönsä.

Osallisuuden palasen kuvaus ja arvio: [Asiakasosallisuusryhmät vammaispalvelujen yhteiskehittämisessä \(Innokyla.fi\)](http://Innokyla.fi)

Osa kokonaisuutta: [Ammattilaisten osallisuus edistää palvelujen vaikuttavuutta \(Thl.fi\)](http://Thl.fi)

Kaikki mukaan: Kansalaisvaikuttamisen vahvistaminen

- Uhkana polarisoitumista vahvistava noidankehä
- Käytäntöjä ja kokemuksia siitä, kuinka heikoimmassa asemassa olevien vaikutusmahdollisuuksia voidaan lisätä
- Tärkeää kansalaisvaikuttamisen vahvistamisessa
  - **Tilaa omaehtoisuudelle** Arkiset teot, aloitus, inspiroivat esimerkit, irtautuminen arjesta, lukupiirit (yms. tietoisuuden edistäminen)
  - **Käytännön järjestelyt** Resurssit kuntoon 1. aika, 2. raha (tarvikkeet, matkustus, tarjoilut, pääsymaksut), 3. lastenhoito, 4. ruoka, 5. tuki (vaikuttajakummit), 6. erityistarpeet
  - **Ohjeita osallistajalle** 1. Selvitä toiminnan tarkoitus 2. Pohdi suhdettasi osallistujiin 3. Jaa päätösvaltaa 4. Varmista yhtäläiset osallistumismahdollisuudet 5. Käy vaihtoehdot läpi ymmärrettävästi 6. Saata vaikutukset osallistujien tietoon 7. Huolehdi jatkuvuudesta

KIERTÄVÄ KOKOUS VAIKUTTAMISKEINONA TERVEYDENHUOLLOSSA

Kehittämishankkeet pitävät kokouksia niissä toimintaympäristöissä, jonne hyvien käytäntöjen toivotaan juurtuvan. Avoimia kokouksia voivat tulla seuraamaan yksikön, esimerkiksi terveysaseman, lääkärit ja hoitajat.

Kokemusasiantuntijatieto tulee kuuluville. Tieto asiakkaiden ja ammattilaisten yhdessä kehittämistä hyvistä käytännöistä leviää.

Osallisuuden palasen kuvaus ja arvio: [Kiertävä kokous vaikuttamiskeinona terveydenhuollossa \(Innokylä.fi\)](https://www.innokyla.fi/)

Osa kokonaisuutta: [Kaikki mukaan: kansalaisvaikuttamisen vahvistaminen \(Thl.fi\)](https://thl.fi/)

Uudista asiakastyötä luovasti ja leikkisästi

Tavallisesta poikkeava toiminta, kuten pelit, voivat innostaa ihmisen muutokseen, vaikka hän kokisi keskeneräisyyttä. Tämä koskee sekä asiakasta että ammattilaista. Innostavassa, rutiineista poikkeavassa toiminnassa keskeneräisyydestä tulee resurssi eikä toiminnan este. Tämä voi innostaa asiakasta hakemaan omaehtoisia ratkaisuja oman elämän kysymyksiin. Toiminta avaa keskeneräisyyttä ja jopa riittämättömyyttä kokevalle ammattilaiselle väylän etsiä ”laatikon ulkopuolisia” ratkaisuja.

PELILLISYYS JA LEIKILLISYYS ARVIOINNIN APUNA

Ryhmämuotoisessa sosiaalisessa kuntoutuksessa **asiakkaan palveluntarvetta ja toimintakykyä arvioidaan pelillisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntäen.**

Leikit ja pelit auttavat ryhmään osallistumista, itsestä kertomista ja luomaan rentoa ilmapiiriä. Niissä saatetaan saada selville asioita, joita asiakas ei välttämättä keksisi muutoin tuoda esille, tai ammattilainen keksisi kysyä. Toiminnallisuus auttaa myös rakentamaan luottamusta viranomaisiin.

Osallisuuden palasen kuvaus ja arvio: [Pelillisuus ja leikillisuus arvioinnin apuna \(Innokylä.fi\)](https://www.innokyla.fi/)

Osa kokonaisuutta: [Pelillisyyden hyödyntäminen sosiaalityössä \(Thl.fi\)](https://thl.fi/)

Osallisuuden edistämisen mallit

Mukana yli 50 Innokylään kuvattua
toimintamallia ja käytäntöä

THL.FI/SOKRA | Osallisuuden edistämisen mallit

Edistä osallisuutta näillä periaatteilla

- Ihminen voi osallistua toimintaan tai palveluun omaehtoisesti.
- Osallistujalle etsitään yksilöllisiä ratkaisuja.
- Osallistuja kohdataan kunnioittaen ja kategorisoimatta.
- Yksin jääneet ja omiin oloihinsa päätyneet löydetään ja saadaan mukaan toimintaan.
- Toimintaa tai palvelua kehitetään yhdessä.
- Toiminta vahvistaa osallistujan vaikuttamismahdollisuuksia myös toiminnan ulkopuolella.
- Ihminen pääsee osalliseksi yhteisestä hyvästä. Ihminen saa arvostusta, kiitosta ja yhteyksiä muihin ihmisiin. Yhteiskuntaryhmät kohtaavat.
- Osallisuutta edistävät keinot juurtuvat osaksi jatkuvaa toimintaa.

Tervetuloa tutustumaan osallisuuden periaatteisiin ja työkaluihin

9.2. klo 12-14

- Osallisuuden teoreettinen viitekehys
- Osallisuuden käytäntöjä kunnasta ja hankkeesta
- Osallisuusindikaattori, tutkimustuloksia ja osallisuustesti

15.-19.2. Osallisuusviikko

- Osallisuustyön johtaminen
  - Apukysymykset
- Osallisuuden kokemuksen arviointi
- Osallisuuden mallintaminen
  - Tasan yhdessä -työkalu

Lue lisää

Osallisuuden yhteydet eri hyvinvoinnin tekijöihin: [Osallisuusindikaattori mittaa osallisuuden kokemusta \(Thl.fi\)](#)

[Työelämän ulkopuolella olevien osallisuus ja hyvinvointi. Kyselytutkimuksen tuloksia \(THL 2018\)](#)

[Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa \(THL 2017\)](#)

[Osallisuus kuuluu kaikille. Innokylän innovaatiokatsaus \(THL 2018\)](#)

[Osallisuuden edistämisen mallit \(Thl.fi\)](#)

[Sokran tutkimusviesti \(Thl.fi\)](#) kokoaa kuukausittain tuoreimpia osallisuustutkimuksen tuloksia meiltä ja maailmalta.

[Osallisuutta päätöksiin -uutiskirje](#) ilmestyy 3–4 vuodessa. [Tilaa uutiskirje tästä.](#)

Sokran koordinaattorit tukevat ESR TL 5 -hankkeita eri puolilla Suomea: [Hankkeet ja hanketuki \(Thl.fi\)](#)

Seuraa Sokraa [Twitterissä](#) ja [Facebookissa](#)

Yhteystiedot

thl.fi/sokra

MINNA KUKKONEN

Etunimi.sukunimi@thl.fi

029 524 7738

SOSIAALISEN OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN KOORDINAATIOHANKE – SOKRA

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto